

NOGMAALS "OVER OALE BOORNSEN 1"

In het artikel van R. van Goethem in het maartnummer van dit blad, wordt twee keer de naam Stoelers of Stoolhuis genoemd. De eerste keer wordt verhaald over Joanna Maria Stoelers, die rond 1830 gehuwd was met Jan Wegter; de tweede keer over haar buurmeisje Hermengilde Kuipers, die gehuwd was met Antonius Henricus Schoemaker, de eerste dokter van Borne. Beide (jonge)dames kwamen volgens de auteur uit het Stoolhuis of Stolershuis, dat gelegen was aan de Zenderense Es. Dit laatste nu is bezijden de waarheid, al zal Hermengilde Kuipers wel geregeld in het Stoolhuis zijn geweest. Een oom en tante woonden daar, maar niet zichzelf. Daarbij verschilden zij en Joanna Maria Stoelers aanzienlijk in leeftijd. Opmerkelijk is tenslotte dat haar oom en tante wel Stoelers als achternaam hadden, maar dat zij geen familie waren van Joanna Maria Stoelers, ofschoon beide families in het Stoolhuis of Stoelershuis woonden.

A.H. Schoemaker

Hoe zat het dan wel?

Hermengilde Kuiper of Kuipers werd ook wel Hermina (Kuiper) genoemd. Zij huwde in 1798 met A.H. Schoemaker; het echtpaar kreeg 6 kinderen. Hun oudste zoon, Joannes Bernardus Schoemaker, volgde zijn vader als dokter te Borne op. Het reeds vaak genoemde dagboek is van deze J.B. Schoemaker.

Hermina Kuiper was de dochter van Joannes Kuiper en een zekere Fenne Stoel. Hermina had nog drie zusjes, zichzelf was de tweede in de rij kinderen. Fenne Stoel was de dochter van Hermen Stoel en Fenne Reiners, die in het kerkdorp Borne woonden. In 1810 leefde te Borne nog de laatste mannelijke nazaat van deze Hermen Stoel, de verwalter-richter Hermen Stoel.

Joannes Kuiper kwam van de "Kupersboer", ook wel de "Broekkuiper" geheten, een boerderij vlakbij het Weleveld en ook daartoe behorend. Voor hem was daar te weinig ruimte nadat zijn oudste broer Albert de boerderij had overgenomen. Daarbij moest ook nog een plaats ingeruimd worden voor Maria, de jongste zus, die als klopper op de boerderij bleef wonen. Albert en Joannes waren zonen van Gerardus Kuiper of Kuper en Margaretha Soppen of 't Sopper, ook wel Wessels geheten. Joannes en Margaretha waren in 1723 getrouwd. In 1675 woonde op de Kupersboer Nijhaves Cuypers Weduwe. Of deze weduwe de moeder of oma is geweest van Gerrit Kuiper of Kuper, weten we niet.

Vermeldenswaard is wel dat nazaten van Albert Kuiper rond 1980 nog steeds op de voorvaderlijke plek bij het Weleveld woonden. Maria Kuiper, de oudste achterkleindochter van Albert, trok na haar huwelijk met Lambert Hofmeyer opnieuw naar de plek bij het Weleveld. Uit haar werd Antonius Hofmeyer geboren die trouwde met G.J. Mensink. Uit dit echtpaar werd o.a. Susanna Hofmeyer geboren, die na huwelijk met Jan Hendrik Bruggink het erf in de familie Bruggink bracht, welke familie er eind 1980 nog in woonde. Opmerkelijk is ook dat de opa en vader van Maria Kuiper via het erve Bartelink in Borne en vervolgens op het erve Obbenkotte in Volthe waren gekomen, eerst als pachter en later als eigenaren, maar Maria trok na haar huwelijk weer op het voorvaderlijk erf. Vanuit het Obbenkotte trok ook een nazaat naar het Damhuis in Denekamp. Hennie Kuiper, de welbekende wielrenner, is een rechtstreekse zoon van deze tak Kuiper.

Voor een jongere broer van Albert Kuiper en derde zoon van Gerardus Kuiper, Willem, was er eveneens geen plaats (genoeg) op de Kuipersboerderij. Willem betrok na zijn huwelijk het Stoldershuis, waarschijnlijk in 1764. In dat jaar trouwde hij met Gertrudis Stolars, een dochter van Gerard Stool en Maria Lette, die het ene gedeelte van het Stoldershoes bewoonden en het land bewerkten.

Het andere deel, van het Stoldershoes en het land, werd bewoond en bewerkt door Albert Velthuis, „later Stoelers geheten, en Berendina ter Brugge. De genoemde Joanna Maria Stoelers, die met Joannes Wegter trouwde, stamt van dit echtpaar af. Misschien zijn beide families in het Stoldershuis oorspronkelijk familie van elkaar geweest, maar in de jaren rond 1810 ontkende men expliciet iedere familieband. Mogelijk is ook dat het huis eenzelfde familienaam aan verschillende geslachten heeft gegeven (hetgeen wel vaker voorkwam; redactie). Beide gedeelten waren, voor wat betreft bouw- en akkerland ongeveer even groot ¹⁾.

Het echtpaar Willem Kuiper-Gertudis Stolars, kreeg o.a. een zoon Antonius wiens kinderen in het doopboek van de St. Stephanusparochie soms Kuipers, soms Stoelers, maar ook als Kuiper vulgo Stoelers worden genoemd. In 1812 is het deze Antonius die de achternaam Stoelers aanneemt. Waarom hij zich geen Stolars heeft genoemd, zal altijd wel een raadsel blijven. Antonius heeft welbewust gekozen voor de naam Stoelers, getuige zijn handtekening in 1912:

Antonius Kuipers

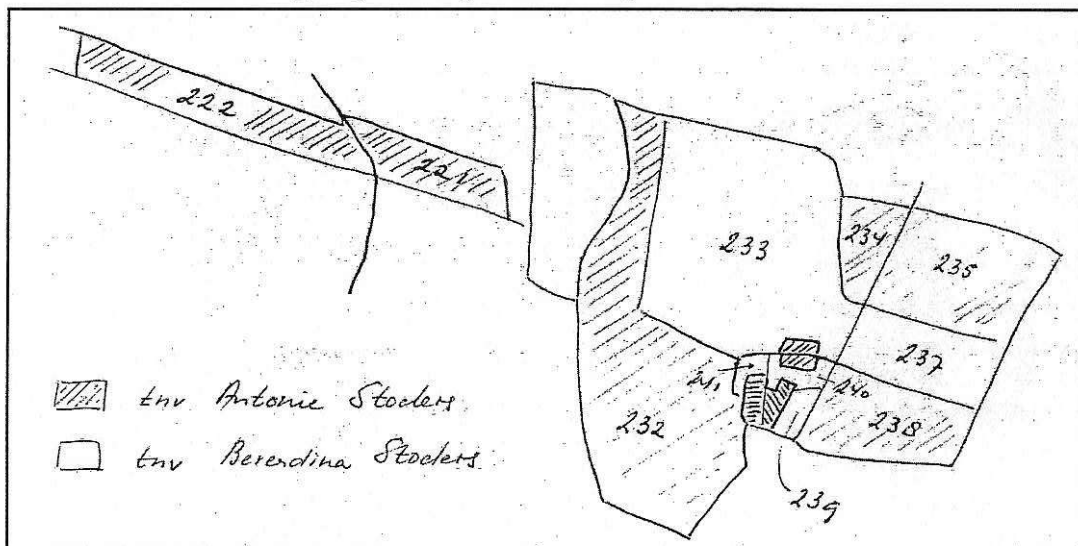
1811

A. stoelers

1815

Een zusje van
deze

Antonius was klopje en woonde ook op het Stoldershuis. J. Grootenboer memoreert haar in zijn boekje "Klopjes te Borne": Aldus trad zij in de voetsporen van haar tante, het klopje op de Kupersboerderij.

Kadastrale situatie rond 1832 ¹⁾

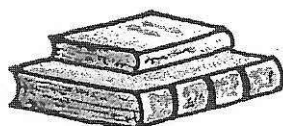
De nakomelingen van Antonius Stoelers trekken eind 19^e eeuw allemaal het dorp Borne in of verder weg, naar Hilversum. Via deze laatste tak kan men nog mensen met de naam Stoelers in Amsterdam tegen komen.

Het Stoelershuis bleef bewoond door louter nakomelingen van het echtpaar Velthuis-Stolers, uiteindelijk de familie Nijhof. Deze trok tenslotte naar een nieuw onderkomen op de grens van Hertme en Tubbergen. Het Stolershuis kwam aan het Oonk. Bij afbraak kwam nog een oude keukenvloer van keitjes te voorschijn met het jaartal 1764. Eén van de eerste daden van de (in 1784 nog kersverse) echtgenoot Willem Kuiper?

Mocht iemand meer willen weten over de familie Stoelers in vroegere jaren, dan kan men contact opnemen met C.J.A. Stoelers, tel. 0541 51 65 68.

¹⁾ De tekening werd aangereikt door H.A.M. Woolderink, die ook menige koopakte, de familie Stoelers betreffende, uit de archieven wist op te diepen.

C.J.A. Stoelers.

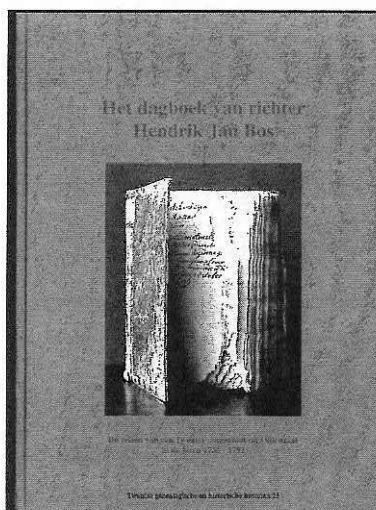

NIEUWS

In de serie "Verhalen uit de vorige eeuwen rond de gemeente Borne", van de hand van Mw. M.G.E. van Harten-Fransen, verschenen de deeltjes 6 en 7 respectievelijk handelend over **De Welevelderers** en **Het Hesselder**. De opzet en bronvermelding is gelijk aan die welke bij de vorige deeltjes werd gevolgd. De inhoud geeft weer een veelheid van gegevens die om ze te kunnen plaatsen enige studie vereisen. Goed echter dat de gegevens worden vastgelegd zodat ze niet verloren gaan. De beide boekjes zijn in de boekhandel en bij de auteur verkrijgbaar voor € 3,45 per stuk

Als deel 25 in de serie Twentse genealogische en historische bronnen werd op 22 maart j.l. de uitgave **Het dagboek van richter Hendrik Jan Bos** aangeboden. Het blijkt een bijzonder boek van een zeer actief man met veel invloed op het Twente van zijn tijd. Hendrik Jan Bos werd waarschijnlijk in Borne geboren en was de oudste zoon van de hier werkzame onderwijzer Adam Bos. Hendrik Jan schopte het tot verwalter-landrentmeester. Dit is gezien zijn toch eenvoudige afkomst zeer uitzonderlijk te noemen. Hij had naast deze baan nog tal van andere functies en verkeerde met de "groten" van zijn tijd. Zo was hij o.a. in de jaren 1750-1770 markerichter van de Bornse marken. Bijna alles wat hij deed werd opgeschreven. Daardoor beschikken we, naast andere bronnen van hem, over een bundel reisverslagen (korte aantekeningen) over de jaren 1736 tot 1792 waaraan echter enkele jaren ontbreken. Uit de verslagen blijkt dat hij zeer veel onderweg geweest moet zijn en daarbij ook vaak Borne aangedaan heeft, waar o.a. zijn ouders woonden. De totaal getranscribeerde tekst met enkele daaraan voorafgaande en veel informatie bevattende hoofdstukken, zijn een welkome aanvulling op de kennis over H.J. Bos en de periode waarin hij leefde. De Stichting Genealogische Werkgroep Twente te Enschede heeft hiermee een prachtig tijdsbeeld toegankelijk gemaakt voor de historicus. Het boek is bij de stichting en in de boekhandel te koop voor € 26,50.

Redactie.